

Výskyt a šíření HIV/AIDS v ČR v roce 2006

HIV/AIDS incidence and spread in the Czech Republic in 2006

Marie Brůčková, Marek Malý, Jana Vandasová

Souhrn • Summary

V r.2006 došlo v ČR k 3,3% nárůstu nově diagnostikovaných případů infekce HIV oproti předchozímu roku. K 31.12.06 bylo v ČR registrováno celkem 920 HIV pozitivních případů, u 209 z nich bylo diagnostikováno plně rozvinuté onemocnění AIDS, 123 z nich zemřelo.

Nejčastějším způsobem přenosu HIV v ČR je i nadále sexuální přenos (přes 84% všech diagnostikovaných případů infekce HIV). Nejvíce exponovanou populační skupinou zůstávají v ČR muži mající sex s muži (53% nově diagnostikovaných případů infekce HIV v r.2006). Počet heterosexuálně přenášených infekcí zůstává prakticky na stejné úrovni (okolo 32 %), stejně i četnost infikovaných žen (okolo 22%). Prevalence HIV/AIDS zůstává nadále relativně nízká (89,7 případů na milion obyvatel), nicméně jeví v posledních třech letech vzestupnou tendenci.

In 2006, the incidence of newly diagnosed HIV cases in the Czech Republic showed a 3,3 % increase compared to 2005. By December 31, 2006, as many as 920 HIV positive cases were recorded in the Czech Republic, of these 209 were diagnosed with fully developed AIDS that resulted in 123 deaths.

The most frequent mode of HIV transmission in the Czech Republic remains sexual transmission (more than 84 % of all HIV diagnosed cases). Men having sex with men are at highest risk of HIV transmission (53 % of newly diagnosed HIV cases in 2006). The percentage of heterosexually transmitted HIV cases remains stable (about 32 %) as well as the rate of HIV infected women (about 22 %). The HIV/AIDS prevalence continues to be relatively low (89,7 cases per million population) but has shown an upward trend over the last three years.

Zprávy CEM (SZÚ Praha) 2007; 16(1): 36-40.

V roce 2006 bylo v ČR provedeno **celkem 819 812 vyšetření na přítomnost infekce HIV.**

Zachyceno bylo **93 nových případů HIV/AIDS**, to je o 3 případy (3,33 %) více než v roce předchozím (graf 1). Byl tedy sice zaznamenán mírný nárůst počtu nových

případů oproti r. 2005, lze ale optimisticky předpokládat určitou stabilizaci v procesu šíření HIV/AIDS v ČR demonstrováním sledováním ročního počtu nově diagnostikovaných případů HIV/AIDS.

Z 93 nových případů HIV/AIDS v r. 2006 se v 73 pří-

padech jedná o české občany, ve 20 případech (21,5 %) o rezidenty (osoby jiné než české národnosti s dlouhodobým pobytem v ČR, zdravotně v ČR pojištěné).

Kumulativní počet v ČR registrovaných případů HIV/AIDS v jednotlivých krajích uvádí v absolutních číslech **kartogram 1**, relativní čísla (přepočten na milion obyvatel) **graf 2**. Pro vysvětlení je nutno uvést, že jednotlivé případy jsou zařazovány do krajů podle místa bydliště v době první diagnózy HIV/AIDS.

V obou případech, to je v absolutních i relativních číslech, je nejpostiženější lokalitou hlavní město Praha. V počtu případů na milion obyvatel je druhý kraj Karlovarský, paradoxně kraj s nejnižším počtem obyvatel. Je to ovšem kraj, který řeší, stejně jako některé další kraje, závažnou příhraniční a přeshraniční problematiku.

V r. 2006 bylo nově diagnostikováno onemocnění AIDS u 12 HIV infikovaných osob, bohužel u 10 z nich již při první diagnóze infekce HIV. Osm z těchto pozdních diagnóz infekce HIV bylo zjištěno u občanů české národnosti, 2 u rezidentů. Vůdčí klinickou diagnózou u těchto dvou rezidentů byla TBC. Znamená to, že u diagnózy TBC je vždy nutno provádět i vyšetření na HIV. Je obecně známo, že v řadě zemí, zejména rozvojových, se často objevují tyto dvě diagnózy společně.

Výskyt pozdní diagnózy infekce HIV svědčí o tom, že ještě stále řada zdravotnických pracovníků, zejména lékařů, nepomýšlí u svých pacientů na diagnózu infekce HIV a neordinují včas laboratorní vyšetření na tuto infekci.

Čtyři AIDS nemocní v tomto roce zemřeli. Z kumulativního počtu 920 HIV infikovaných osob (1985–2006) bylo onemocnění AIDS diagnostikováno u 209 osob, 123 z nich již nežije (**grafy 3, 4**).

Strmě stoupající počet osob žijících s infekcí HIV a onemocněním AIDS ukazuje **graf 5**, rozdělení počtu těchto osob podle krajů **kartogram 2**. Údaje v podstatě dokumentují úspěšnost antiretrovirové léčby, která je v ČR dostupná pro všechny HIV infikované osoby a významně prodlužuje dobu od infekce HIV k rozvoji klinických příznaků onemocnění AIDS, u případů onemocnění AIDS pak délku přežívání od diagnózy AIDS k úmrtí.

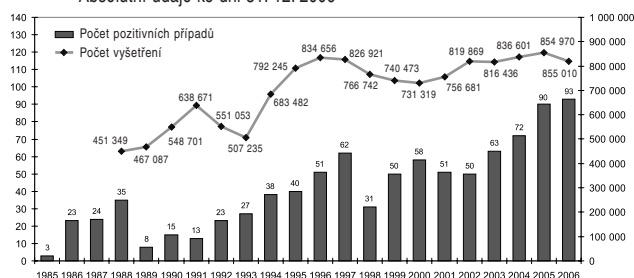
Nejčastějším způsobem přenosu infekce HIV zůstává v ČR nadále **přenos sexuálním stykem**, který byl prokázán u 84,9 % HIV infikovaných osob. K tomuto číslu je možno přičíst ještě 1,4 % případů infekce HIV u mužů, kteří měli sex s muži a navíc měli v anamnéze injekční užívání drog (**graf 6**). Sexuální styk mezi muži je pokládán v případě přenosu HIV za nadřazenou kategorii ve srovnání s možností přenosu při injekčním užívání drog.

Rozdělení všech dosud zjištěných HIV pozitivních případů registrovaných v ČR k 31. 12. 2006 **podle způsobu přenosu** ukazuje **graf 7**. V zastoupení jednotlivých kategorií přenosu HIV nedošlo v roce 2006 k žádnému zásadnímu posunu.

V r. 2006 bylo identifikován jako pravděpodobný přenos při injekčním užívání drog u 4 toxikomanů, u dalších dvou se jednalo o přenos v kategorii injekční uživatel drog / homosexuál. V kumulativních číslech nedošlo

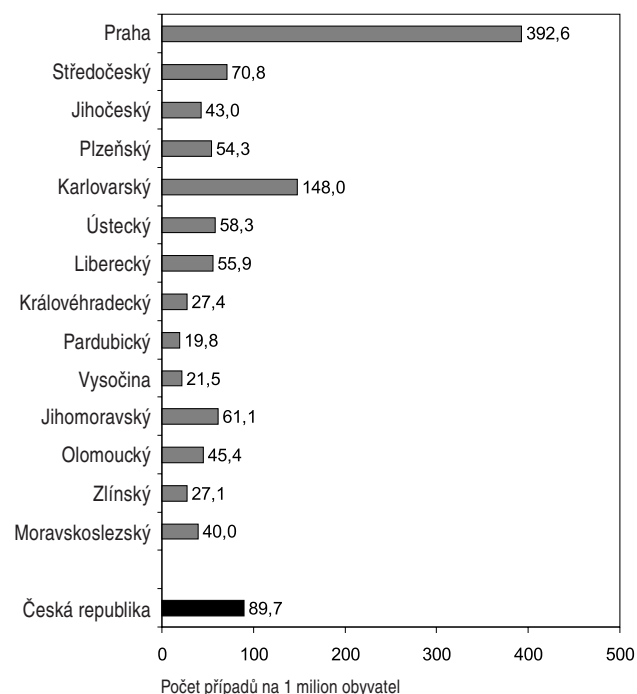
Graf 1: POČET VYŠETŘENÍ A POČET HIV+ v ČR v jednotlivých letech

Jen občané ČR a cizinci s trvalým pobytem.
Absolutní údaje ke dni 31. 12. 2006

Graf 2: ROZDĚLENÍ HIV POZITIVNÍCH PŘÍPADŮ v ČR podle kraje bydliště v době první diagnózy HIV

Jen občané ČR a cizinci s trvalým pobytem

Kartogram 1: HIV INFEKCE v ČR

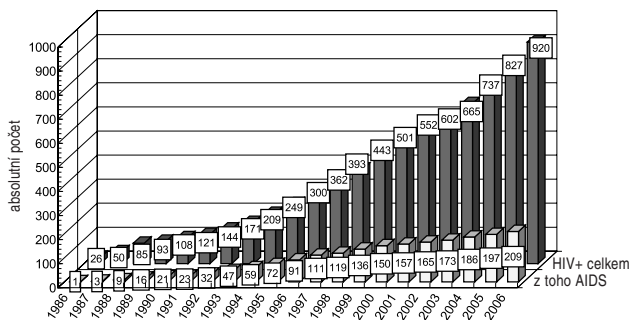
podle kraje bydliště v době první diagnózy HIV

Jen občané ČR a cizinci s trvalým pobytem
Kumulativní údaje ke dni 31. 12. 2006

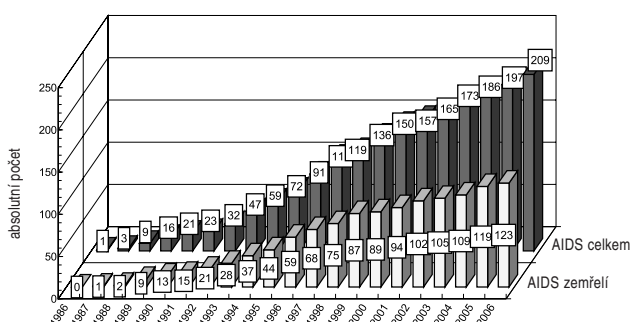
Graf 3: HIV / AIDS v ČR

Jen občané ČR a cizinci s trvalým pobytem
Absolutní údaje ke dni 31. 12. 2006

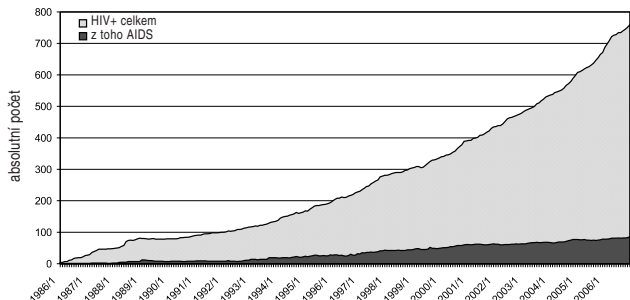
Graf 4: AIDS v ČR

Jen občané ČR a cizinci s trvalým pobytem
Absolutní údaje ke dni 31. 12. 2006

Graf 5: OSOBY ŽIJÍCÍ S HIV / AIDS v ČR

Jen občané ČR a cizinci s trvalým pobytem
Měsíční údaje ke dni 31. 12. 2006

Kartogram 2: HIV INFEKCE v ČR – pouze žijící osoby

Podle kraje bydliště v době první diagnózy HIV

Jen občané ČR a cizinci s trvalým pobytem

Kumulativní údaje ke dni 31. 12. 2006

k žádnému posunu a podíl HIV infikovaných injekčních uživatelů drog zůstává na stejné úrovni jako v předchozích letech (viz graf 7).

Rozdělení nových případů infekce HIV podle pohlaví ukázalo, že v r. 2006 se ženy podílely na nově diagnostikovaných infekcích ve 20,4 % (nově bylo diagnostikováno 19 HIV pozitivních žen). Celkové zastoupení žen v kumulativním počtu HIV pozitivních k 31. 12. 2006 činí 21,3 % (graf 8).

Rutinní testování gravidních žen odhalilo 3 nové případy HIV infekce (graf 9). V r. 2006 se narodilo HIV pozitivním ženám celkem 9 dětí, všechny císařským řezem. Matky i novorozenci dostali HIV postexpoziční profylaxi v souladu s mezinárodními pravidly. U žádného z novorozenců nebyl zatím prokázán přenos HIV, ale konečný výsledek o jejich HIV negativitě bude možno uzavřít až dosáhnou věku 18 měsíců. Celkem došlo k přenosu HIV z matky na dítě v ČR ve 4 případech (viz graf 7), přičemž k jednomu přenosu došlo v zahraničí u matky, která trvale žije v ČR a dítě je v ČR dispenzarizováno a léčeno.

Při testování krevních dárců (darovaných krví) byly odhaleny dva nové případy HIV infekce u krevních dárců (graf 10). Další 2 případy HIV pozitivivity byly zjištěny u opakovaných krevních dárců, homosexuálních mužů. Jeden z nich byl vyšetřen v období mezi darováním krve pro neurčité klinické příznaky a druhý jako jeho sexuální partner. K přenosu HIV infekce na potenciální příjemce nemohlo dojít, neboť předchozí darované krve nebyly použity.

V r. 2006 nebyl zaznamenán žádný přenos HIV po podání krevních přípravků.

V r. 2006 bylo vyšetřeno z různých důvodů (pro zdravotní pojišťovnu, různá onemocnění obyvatelů uprchlických táborů, nápravná zařízení atd.), vždy se souhlasem vyšetřovaného, celkem 5164 cizinců. U 15 z nich (0,27 %) byla zjištěna infekce HIV (graf 11). Přes 59 % od r. 1995 diagnostikovaných HIV pozitivních cizinců pochází z východní Evropy (graf 12).

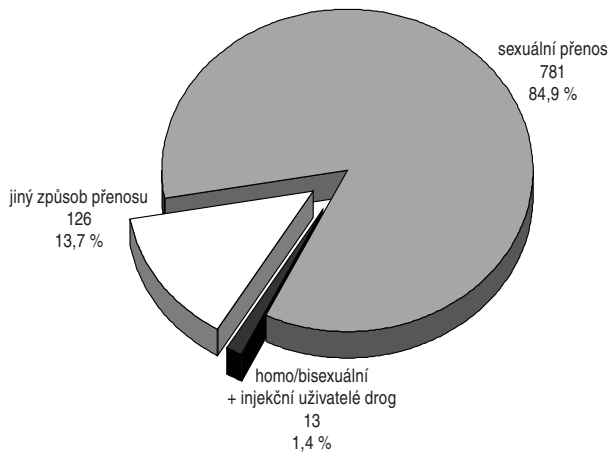
ZÁVĚR

Z prezentovaných výsledků vyplývá že:

- v r. 2006 došlo v ČR k 3,33% nárůstu nově diagnostikovaných případů infekce HIV oproti předchozímu roku (93 nových případů v r. 2006, 90 případů v r. 2005),
- prevalence HIV/AIDS zůstává nadále relativně nízká (89,7 případů na milion obyvatel),
- nejčastějším způsobem přenosu HIV v ČR je nadále sexuální styk (84,8 % všech diagnostikovaných případů infekce HIV),
- nejvíce exponovanou populační skupinou zůstávají v ČR muži, kteří mají sex s muži (53 % nově diagnostikovaných případů infekce HIV v r. 2006),
- počet heterosexuálně přenášených infekcí zůstává prakticky na stejné úrovni (okolo 32 % všech zjištěných infekcí),
- výskyt infekce HIV v populaci injekčních uživatelů drog zůstává nadále na relativně nízké úrovni (nepře-

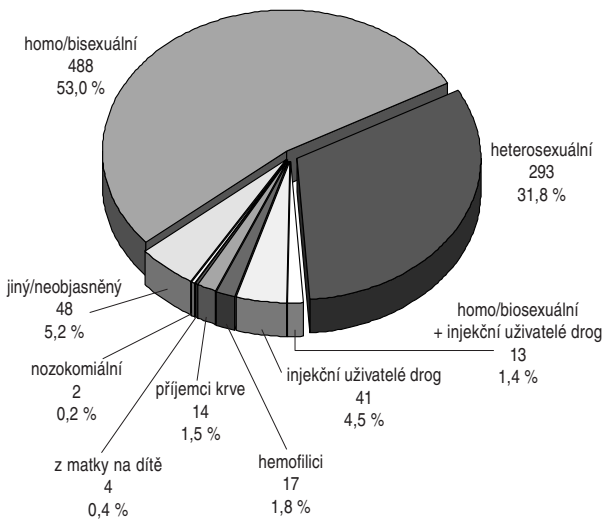
Graf 6: PODÍL SEXUÁLNÍHO PŘENOSU HIV V ČR

Jen občané ČR a cizinci s trvalým pobytem
Kumulativní údaje ke dni 31. 12. 2006

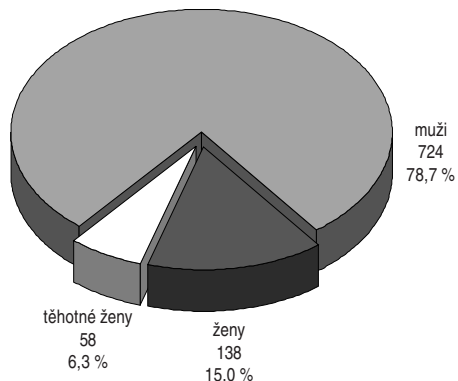
Graf 7: ROZDĚLENÍ HIV POZITIVNÍCH PŘÍPADŮ V ČR podle způsobu přenosu

Jen občané ČR a cizinci s trvalým pobytem
Kumulativní údaje ke dni 31. 12. 2006

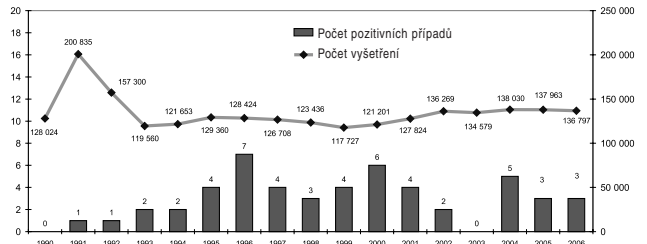
Graf 8: HIV+ v ČR podle pohlaví

Jen občané ČR a cizinci s trvalým pobytem
Kumulativní údaje ke dni 31. 12. 2006

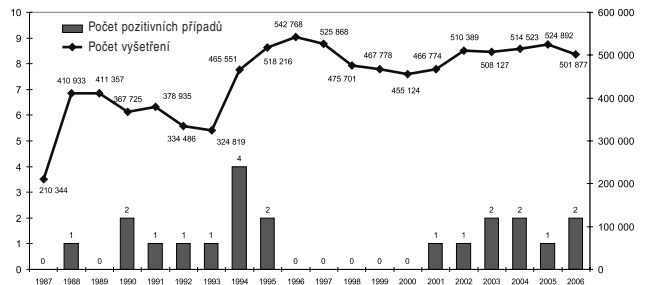
Graf 9: RUTINNÍ TESTOVÁNÍ HIV U GRAVIDNÍCH ŽEN v jednotlivých letech

Jen občané ČR a cizinci s trvalým pobytem
Absolutní údaje ke dni 31. 12. 2006

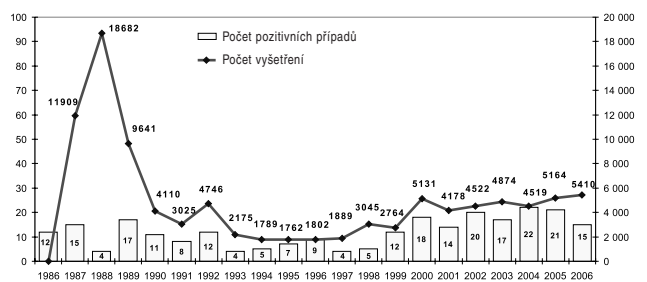
Graf 10: TESTOVÁNÍ KREVŇÍCH VZORKŮ V TRANSFUZNÍ SLUŽBĚ v jednotlivých letech

Jen občané ČR a cizinci s trvalým pobytem
Absolutní údaje 1. 7. 1987–31. 12. 2006

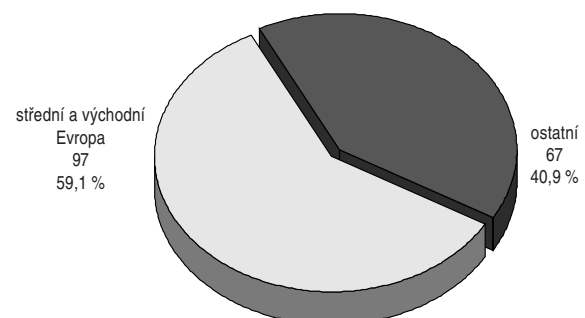
Graf 11: POČET VYŠETŘENÍ A POČET HIV+ CIZINCŮ V ČR v jednotlivých letech

Absolutní údaje ke dni 31. 12. 2006

Graf 12: HIV+ CIZINCI V ČR

Kumulativní údaje za období 1. 1. 1995–31. 12. 2006

- kračuje 6 % všech diagnostikovaných případů infekce HIV),
- počet HIV infikovaných žen zůstává prakticky na stejné úrovni (okolo 22 % všech zjištěných případů),
  - v r. 2006 se narodilo 9 dětí HIV infikovaným matkám. Podle dosavadních výsledků laboratorních vyšetření k přenosu HIV z matky na dítě nedošlo.

Pozn.: Studium epidemiologie HIV/AIDS v ČR je částečně podporováno grantem IGA MZ ČR číslo NR 7843-3.

*Marie Brůčková
Marek Malý
Jana Vandasová
SZÚ, NRL AIDS*